

Парламентське дослідження щодо правового регулювання окремих аспектів діяльності постачальників послуг кредитної звітності (бюро кредитних історій)*

***Анотація.** Парламентське дослідження містить результати аналізу закордонного та вітчизняного досвіду правового регулювання окремих аспектів діяльності постачальників послуг кредитної звітності (бюро кредитних історій). Досліджено особливості збереження та видалення даних кредитної історії. Окремо проаналізовано ключові принципи ефективного регулювання та нагляду за постачальниками послуг кредитної звітності.*

***Ключові слова:** бюро кредитних історій, система кредитної звітності, кредитні звіти, постачальники послуг кредитної звітності, оцінка кредитоспроможності.*

Вступ. Система кредитної звітності є важливим компонентом сучасної фінансової системи. Вона включає в себе всі установи, технології, дані та інформацію, які забезпечують обмін кредитною інформацією. Світовий банк визначає сторін у системі підготовки кредитної звітності (див. Рис. 1).

Рис. 1

Сторони в системі підготовки кредитної звітності

Постачальники послуг кредитної звітності (Credit Reporting Service Providers), які управляють базами даних кредитної звітності. Вони несуть відповідальність за забезпечення безпеки обробки даних і мають завдання надавати високоякісні та ефективні послуги. Всі користувачі, які виконують кредитні або наглядові функції, повинні мати доступ до цих послуг на рівних умовах. Бюро кредитних історій є одним із суб'єктів постачальників послуг із підготовки та надання кредитної звітності.

Постачальники даних (постачальники кредитної інформації) несуть відповідальність за надання точних, своєчасних і повних даних на рівноправній основі.

Користувачами даних є ті, хто використовує інформацію постачальників послуг кредитної звітності.

Суб'єкти даних – це кінцеві позичальники або споживачі, інформація про яких збирається та поширюється.

Державні органи, які відповідають за ліцензування, регулювання, нагляд та контроль за системою кредитної звітності в цілому. Їх метою є сприяння розвитку системи кредитної звітності, яка є ефективною та дієвою в задоволенні потреб різних учасників і сприяє захисту прав споживачів та розвитку справедливого й конкурентного кредитного ринку¹.

Так, бюро кредитних історій збирають і надають компаніям інформацію про споживчі кредити та платіжну поведінку суб'єктів даних, що називається звітами про споживачів або кредитними звітами. При цьому регулювання, нагляд та управління є важливими елементами для забезпечення того, щоб постачальники даних, інші джерела даних та постачальники послуг кредитної звітності були здатні управляти ризиками, пов'язаними з обміном кредитною інформацією. Якщо діяльність бюро кредитних історій не регулювати, це може призвести до низької якості даних, їх втрати і, зрештою, до неправильних кредитних рішень, що може мати значний вплив на державу, бізнес і громадян. Таким чином, система кредитної звітності загалом, і бюро кредитних історій зокрема, все більше підпадають під чіткі стандарти захисту прав споживачів і конфіденційності даних, щоб забезпечити отримання згоди споживачів, дотримання високих стандартів точності та безпеки даних, а також ефективний і справедливий розгляд скарг споживачів. Така тенденція простежується як на рівні Європейського Союзу, так і на рівні окремих держав-членів.

Основна частина.

1. Огляд закордонного досвіду правового регулювання окремих аспектів діяльності постачальників послуг кредитної звітності (бюро кредитних історій).

Створення постачальників послуг кредитної звітності (бюро кредитних історій) є відповіддю на потребу ринку в ідентифікації позичальників із негативною репутацією (щодо погашення кредитів) з метою мінімізації ризику для фінансових установ та інших кредиторів, пов'язаних із такими типами позичальників. Так, основною метою діяльності бюро кредитних історій є підтримка обміну кредитною інформацією про кредитний статус окремих споживачів та суб'єктів господарювання, що допомагає фінансовим і нефінансовим установам, які надають кредити, вдосконалити процес прийняття рішень про надання кредитів та управління кредитними ризиками. Такі бюро надають кредитні звіти, кредитні рейтинги та інші додаткові послуги, які дозволяють користувачам приймати обґрунтовані кредитні рішення. Кредитний

---

¹ Credit Reporting Knowledge Guide 2019. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/262691559115855583/pdf/Credit-Reporting-Knowledge-Guide-2019.pdf>

звіт є важливим фактором на всіх етапах кредитного циклу, від вибору клієнта та оцінки його кредитоспроможності – до управління портфельними ризиками, включаючи стягнення заборгованості та формування резервів на покриття збитків за кредитами. Інформація, яку надає бюро кредитних історій, дозволяє кредитним ринкам функціонувати більш ефективно, покращувати фінансову доступність, знижувати вартість кредитів та покращувати управління кредитними ризиками².

Ключові принципи ефективного регулювання та нагляду за постачальниками послуг кредитної звітності, оприлюднені Світовим банком у 2022 році³, включають, зокрема такі:

– **безпека даних.** Відповідна структура з інформаційної безпеки повинна керувати інформацією з кредитної звітності для захисту конфіденційності, цілісності та доступності інформації та забезпечення безперервності роботи бізнесу й операційної стійкості;

– **збір даних.** Постачальники даних повинні надавати постачальнику послуг кредитної звітності релевантну, точну, своєчасну та достатню інформацію про суб'єктів даних, у тому числі позитивні дані, щоб забезпечити комплексний механізм обміну кредитною інформацією. Постачальники послуг кредитної звітності можуть збирати дані з усіх законних, надійних, належних і доступних джерел і зберігати цю інформацію протягом достатнього часу для надання кредитної звітності;

– **персональні дані.** Збір, обробка та розповсюдження персональних даних мають здійснюватися лише для тих цілей, для яких дані були зібрані, включаючи: оцінку кредитоспроможності, аналіз кредитного ризику, заборгованість і платоспроможність, підтвердження ідентифікаційного номера, запобігання шахрайству та пруденційний нагляд;

– **права споживачів.** Споживачі повинні мати чіткі права щодо використання їхніх персональних даних для кредитної звітності. Ці права мають включати: згоду, оскарження, повідомлення та право доступу; право на обмеження використання даних; право вимагати передачу даних, якщо це необхідно. Слід створити ефективні механізми вирішення суперечок для розгляду споживчих спорів, пов'язаних із діяльністю зі створення кредитної звітності. Продукти кредитної звітності мають бути зрозумілими, прозорими та чесними.

Закордонний досвід свідчить про схожість підходів у правовому регулюванні функціонування постачальників послуг кредитної звітності.

Європейський Союз. Ключовими актами права ЄС (acquis ЄС), які регулюють діяльність постачальників послуг кредитної звітності (бюро кредитних історій) та регламентують правила захисту фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних, є (див. Табл. 1):

---

² Credit Bureau Licensing and Supervision: A Primer. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/e5885eb2-6449-5cea-99fd-8123c4b623ab/content>

³ Key Principles for Effective Regulation and Supervision of Credit Reporting Service Providers. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099915010282240277/p166475009f6f302e083e503257ba9fcd72>

Акти права ЄС	
Назва акта	Стислий опис акта
Регламент (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних та про скасування Директиви 95/46/ЄС (далі – Регламент (ЄС) 2016/679) ⁴	Встановлює правила щодо захисту персональних даних та приватності в ЄС та має важливе значення для кредитних історій, оскільки передбачає вимоги щодо збору, обробки та зберігання персональних даних, включаючи дані про кредитну історію.
Директива (ЄС) 2023/2225 Європейського Парламенту та Ради від 18 жовтня 2023 року про споживчі кредитні угоди та про скасування Директиви 2008/48/ЄС (далі – Директива (ЄС) 2023/2225) ⁵	Встановлює загальні правила для кредитних агентств і забезпечує стандартизованість процесів збору та надання інформації про кредитну історію в ЄС.
Директива 2014/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 4 лютого 2014 року про кредитні угоди для споживачів щодо житлової нерухомості та про внесення змін до Директив 2008/48/ЄС, 2013/36/ЄС та Регламенту (ЄС) 1093/2010 (далі – Директива 2014/17/ЄС) ⁶	Встановлює загальні правила щодо іпотечних кредитів, а також передбачає зобов'язання проводити оцінку кредитоспроможності перед наданням таких кредитів.
Директива 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2011 року про права споживачів, що вносить зміни до Директиви Ради 93/13/ЄЕС та Директиви 1999/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради і скасовує Директиву Ради 85/577/ЄЕС та Директиву 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради (далі – Директива 2011/83/ЄС) ⁷	Визначає права споживачів на доступ до інформації про їхню кредитну історію та право на виправлення неточностей у цій інформації.

Право на перенесення даних, запроваджене статтею 20 Регламенту (ЄС) 2016/679, дозволяє зацікавленим сторонам отримувати персональні дані, надані контролеру даних, і безперешкодно передавати їх іншому контролеру даних. Суб'єкт даних має право на: виправлення персональних даних щодо нього;

⁴ РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

⁵ Directive (UE) 2023/2225 du Parlement européen et du Conseil du 18 octobre 2023 relative aux contrats de crédit aux consommateurs et abrogeant la directive 2008/48/CE. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02023L2225-20231030>

⁶ Directive 2014/17/EU of the European Parliament and of the Council of 4 February 2014 on credit agreements for consumers relating to residential immovable property and amending Directives 2008/48/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014L0017-20231230>

⁷ Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

видалення персональних даних у визначених випадках; обмеження обробки персональних даних та оскарження такої обробки.

Проведення оцінки кредитоспроможності є правовим інструментом для запобігання необачній поведінці споживачів при зверненні за кредитом, запобігання надмірній заборгованості споживачів, частково як захист самих споживачів, що передбачається Директивою (ЄС) 2023/2225) та здійснюється із дотриманням правил, визначених Регламентом (ЄС) 2016/679. Оцінка кредитоспроможності здійснюється на основі відповідної та точної інформації щодо доходів і витрат споживача, а також інших економічних і фінансових критеріїв, які є необхідними та пропорційними характеру тривалості й вартості кредиту та ризикам, пов'язаним із кредитуванням. Ця інформація може включати докази наявності доходу та активів у споживача або інформацію про інші його фінансові зобов'язання. Ця інформація не включає спеціальні категорії даних, зазначені у статті 9(1) Регламенту (ЄС) 2016/679. Інформація повинна бути отримана з відповідних внутрішніх або зовнішніх джерел, у тому числі від споживача, і, якщо необхідно, шляхом звернення до баз даних. Соціальні мережі не вважаються зовнішнім джерелом (частина четверта статті 18 Директиви ЄС 2023/2225).

Держави-члени можуть вимагати від кредиторів оцінювати кредитоспроможність споживача на основі звернення до відповідної бази даних (частина одинадцята статті 18 Директиви ЄС 2023/2225).

Для цілей кредитних угод постачальники баз даних впроваджують процеси, щоб гарантувати, що інформація, яка міститься в їх базах даних, є актуальною та точною, а держави-члени забезпечують запровадження процедур подання скарг, щоб спростити процедуру для споживачів, коли вони хочуть оскаржити вміст баз даних, включаючи інформацію, яку можуть отримати треті сторони за допомогою цих баз даних (стаття 7 Директиви (ЄС) 2023/2225).

Також обов'язкову оцінку кредитоспроможності споживача передбачає Директива 2014/17/ЄС. Статтею 21 передбачено обов'язок кожної держави-члена забезпечити доступ для всіх кредиторів з усіх держав-членів до баз даних, які використовуються в цій державі-члені для оцінки кредитоспроможності споживачів, і з метою моніторингу дотримання споживачами кредитних зобов'язань протягом терміну дії кредитної угоди. Умови такого доступу повинні бути недискримінаційними і застосовуються як до баз даних, якими керують приватні бюро кредитних історій або кредитні довідкові агентства, так і до державних реєстрів.

Таким чином, згадані положення актів права ЄС забезпечують, щоб кредиторів не займалися безвідповідальним кредитуванням і несли відповідальність за перевірку кредитоспроможності споживачів. Кредиторів повинні гарантувати, що кредити надаються лише тим споживачам, які, як очікується, зможуть виконати свої договірні зобов'язання. Це має на меті, у тому числі, і захист споживачів від надмірної заборгованості.

Латвія. Діяльність бюро кредитних історій регламентується Законом про бюро кредитних історій⁸. Статтею 8 передбачено, що в разі припинення діяльності бюро кредитних історій або втрати ліцензії накопичена кредитна інформація знищується, за винятком випадку, коли вона передається до державного архіву в обсязі, встановленому законом, або протягом строку, встановленого уповноваженим органом з питань захисту даних – до іншого ліцензованого бюро кредитних історій. Крім того, названий Закон регламентує: умови обробки та зберігання кредитної інформації; терміни зберігання кредитної інформації; умови виправлення помилок, оновлення або видалення інформації про заборгованість; порядок отримання фізичними особами інформації про саму себе.

До бази даних бюро кредитних історій включається така інформація, що стосується заборгованості споживача:

(1) ім'я, прізвище та персональний ідентифікаційний номер клієнта або інша інформація, що ідентифікує споживача;

(2) дані про суму боргу, включаючи дані про початкову суму боргу, фактичну суму боргу та першу дату, коли виникла заборгованість;

(3) дату внесення відомостей про заборгованість до бази даних бюро кредитних історій та дату останнього оновлення відомостей про заборгованість;

(4) факт, що заборгованість більше не існує, дата, з якої заборгованість більше не існує, і спосіб, у який вона була анульована;

(5) дані користувача кредитної історії, який вніс заборгованість до бази даних бюро кредитних історій;

(6) дані про сектор користувача кредитної інформації, який вніс заборгованість до бази даних бюро кредитних історій, відповідно до Регламенту (ЄС) 1893/2006 Європейського Парламенту та Ради від 20 грудня 2006 року, що встановлює статистичну класифікацію видів економічної діяльності КВЕД 2 та вносить зміни до Регламенту Ради (ЄЕС) 3037/90 та деяких Регламентів ЄС щодо конкретних статистичних сфер, у тій мірі, в якій опис цього сектору є важливим для цілей обробки конкретних даних;

(7) інформація про те, чи надав споживач письмове заперечення щодо наявності або розміру заборгованості, у тому числі чи існує спір щодо наявності або розміру заборгованості, який перебуває на розгляді в суді.

Користувач кредитної інформації або бюро кредитних історій має право включати до бази даних бюро кредитних історій іншу інформацію, що не передбачена Законом про бюро кредитних історій, якщо таке включення ґрунтується на одній з підстав для обробки персональних даних, зазначених у Регламенті (ЄС) 2016/679.

Бюро кредитних історій має право встановлювати для кожної галузі мінімальну суму заборгованості, починаючи з якої інформація про заборгованість може бути включена до бази даних бюро кредитних історій. Також бюро кредитних історій має право обробляти особливі категорії персональних даних у тій мірі, в якій така обробка пов'язана з обробкою

---

⁸ Kredītinformācijas biroju likums. URL: <https://likumi.lv/ta/id/269374#p8>

інформації про борги фізичних осіб, за умови, що забезпечується нерозголошення особливих категорій персональних даних третім особам.

Бюро кредитних історій запитує та отримує інформацію про клієнта або потенційного клієнта з відповідної державної інформаційної системи за законним запитом користувача кредитної інформації, який має право на отримання інформації з обмеженим доступом із державної інформаційної системи відповідно до закону та нормативних актів. При цьому таке бюро не використовує отримані повідомлення для інших цілей, крім передачі цих повідомлень користувачеві кредитної інформації в незмінному вигляді та не зберігає їх після передачі користувачеві кредитної інформації.

Бюро кредитних історій зберігає інформацію, пов'язану з боргом:

(1) п'ять років після дня сплати боргу або після дня, коли боргове зобов'язання припинено на іншій правовій підставі, або після дня, коли борг було переуступлено або іншим чином передано особі, яка не є іншим користувачем кредитної інформації, але не більше ніж через 10 років після першого прострочення платежу;

(2) 10 років після першого дня прострочення платежу, якщо борг не сплачено.

Інформацію, яку можна отримати з публічних або загальнодоступних реєстрів, бюро кредитних історій має право зберігати, доки це необхідно для цілей обробки кредитної інформації, але не довше часу, протягом якого ця інформація є доступною у відповідному реєстрі.

Бюро кредитних історій має отримати ліцензію на надання будь-якої з таких послуг:

(1) обробка кредитної інформації, отриманої про фізичну особу, з метою її передачі третім особам;

(2) отримання з державної інформаційної системи інформації з обмеженим доступом про фізичну особу за запитом особи, яка має законні підстави для отримання інформації з державної інформаційної системи, та передача такої особі отриманої інформації.

Ліцензія на діяльність бюро кредитних історій видається Державною інспекцією даних на п'ять років.

Нагляд за роботою бюро кредитних історій здійснює Державна інспекція даних, яка під час заходів контролю за відповідністю його діяльності законодавчим вимогам, зокрема, має право: приймати рішення про зупинення або анулювання ліцензії; вимагати виправлення або видалення інформації, помилково чи незаконно включеної до бази даних бюро кредитних історій; вимагати перевірки інформаційних систем, обладнання та процедур бюро кредитних історій та визначати незалежну експертизу для дослідження питань, що підлягають перевірці, тощо. Державна інспекція даних також: розглядає скарги щодо діяльності бюро кредитних історій; накладає адміністративні стягнення в установленому законодавством порядку; приймає рішення про передачу кредитної інформації відповідно до Закону про бюро кредитних історій.

Варто також відмітити, що порядок проведення оцінки здатності споживача повернути кредит перед укладенням договору споживчого кредитування та кредитного договору, погашення якого забезпечено іпотекою нерухомого майна або метою якого є придбання або збереження прав на нерухоме майно, регламентується також Законом про захист прав споживачів⁹. Із метою надання кредиторам можливості оцінити відповідно до вимог цього Закону спроможність споживача повернути кредит у випадках, коли надана споживачем інформація є недостатньою та документально не підтвердженою, а також спроможність поручителя виконати зобов'язання, що випливають з договору поруки, кредиторам зобов'язані обмінюватися інформацією про споживача або поручителя, їх існуючі зобов'язання через бюро кредитних історій в обсязі, достатньому для проведення оцінки.

Італія. Центр ризиків (CR), яким керує Банк Італії, є базою даних про заборгованість сімей і підприємств перед банківською та фінансовою системою на суму, що дорівнює або перевищує 30 000 євро¹⁰. Діяльність приватних систем кредитної звітності регламентується положеннями Регламенту (ЄС) 2016/679 та Кодексу про захист персональних даних¹¹. На виконання статті 40 Регламенту (ЄС) 2016/679 та Кодексу про захист персональних даних уповноваженим органом із захисту персональних даних (GARANTE PER LA PROTEZIONE DEI DATI PERSONALI, далі – Гарант) схвалено Кодекс поведінки для систем кредитної звітності, якими керують приватні організації щодо споживчих кредитів, кредитоспроможності та пунктуальності платежів (далі – Кодекс поведінки)¹².

Кредитна інформаційна система «SIC» (база даних, якою керує приватний суб'єкт (постачальник даних), щодо запитів / звітів про кредити, іпотеку, іншу фінансову допомогу, оперативний лізинг, довгострокову оренду, передачу кредитів і продовження платежів і позик між приватними особами, керованими через цифрові платформи) відповідно до Кодексу поведінки може містити:

- негативну інформацію щодо невиконання позичальником своїх зобов'язань;
- позитивну та негативну інформацію, яка стосується запитів / звітів незалежно від наявності невідповідностей, зафіксованих у SIC на момент їх виникнення.

Обробка персональних даних, що містяться в SIC, здійснюється відповідно до Кодексу поведінки виключно для цілей, пов'язаних з оцінкою, або управлінням кредитним ризиком, оцінкою надійності та пунктуальності платежів зацікавленої сторони.

⁹ Patērētāju tiesību aizsardzības likums. URL: <https://likumi.lv/ta/id/23309-pateretaju-tiesibu-aizsardzibas-likums>

¹⁰ Banca d'Italia. URL: <https://www.bancaditalia.it/statistiche/raccolta-dati/centrale-rischi/index.html>

¹¹ DECRETO LEGISLATIVO 30 giugno 2003, n. 196 Codice in materia di protezione dei dati personali ((, recante disposizioni per l'adeguamento dell'ordinamento nazionale al regolamento (UE) n. 2016/679 del Parlamento europeo e del Consiglio, del 27 aprile 2016, relativo alla protezione delle persone fisiche con riguardo al trattamento dei dati personali, nonché alla libera circolazione di tali dati e che abroga la direttiva 95/46/CE)). URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2003-06-30;196!vig>

¹² Codice di condotta per i sistemi informativi gestiti da soggetti privati in tema di crediti al consumo, affidabilità e puntualità nei pagamenti. URL: <https://www.garanteprivacy.it/web/guest/home/docweb/-/docweb-display/docweb/9141941>

Кодекс поведінки передбачає, що обробка персональних даних не потребує згоди зацікавленої сторони відповідно до пункту f частини першої статті 6 Регламенту (ЄС) 2016/679, оскільки це необхідно для досягнення законних інтересів учасників у використанні SIC. «Законними інтересами» в розумінні Кодексу поведінки є: правильна оцінка кредитоспроможності та кредитного ризику; правильна оцінка надійності та пунктуальності платежів відповідної особи; запобігання ризику шахрайства, у тому числі запобігання ризику крадіжки особистих даних.

Персональні дані, які обробляються в SIC, є конфіденційними та не можуть бути розголошені третім особам, за винятком випадків, передбачених Регламентом (ЄС) 2016/679 і Кодексом поведінки. Доступ до даних SIC надається в установленому порядку користувачам SIC, уповноваженим органам контролю, а також судовим органам та судовій поліції з міркувань правосуддя або іншим установам, органам влади, адміністраціям чи державним органам у виняткових випадках, передбачених законами, підзаконними актами або законодавством ЄС, та відповідно до правил, що регулюють це питання. Персональні дані, які обробляються в SIC, можуть бути передані постачальникам даних, розташованим у державах, що не входять до Європейської економічної зони, відповідно до умов, зазначених у Розділі V Регламенту (ЄС) 2016/679.

Персональні дані, що стосуються запитів та/або звітів, наданих учасниками, зберігаються в SIC протягом передбаченого часу та у спосіб, зазначений у Додатку 2 до цього Кодексу поведінки, після закінчення якого дані видаляються. Негативна кредитна інформація щодо невиконання зобов'язань зберігається в SIC максимум до шістдесяти місяців із дати припинення відносин або закінчення терміну дії відповідного договору. Позитивна кредитна інформація щодо виконання будь-якого грошового зобов'язання може зберігатися в системі не довше шістдесяти місяців з дати припинення відносин або закінчення терміну дії відповідного договору. Перед видаленням даних постачальник послуг кредитної звітності може перенести дані на інший носій, який використовується для обмежених цілей, зокрема для збереження бухгалтерської документації, перевірки контролюючим органом (зокрема, Банком Італії) надання даних та інформації. Такі дані зберігаються протягом періоду, що не перевищує 10 років після закінчення терміну зберігання даних у SIC.

Уповноважений орган моніторингу дотримання Кодексу поведінки, що акредитується Гарантом на 5 років, із метою контролю за дотриманням Кодексу поведінки всіма постачальниками послуг кредитної звітності і розгляду скарг, що виникають між такими постачальниками і зацікавленими особами щодо порушень Кодексу, може в будь-який час та без повідомлення проводити перевірки, які вважатиме за потрібне, включно з інспекцією, як дистанційно, так і в приміщеннях постачальника даних. Також Уповноважений орган може прийняти рішення, надавши відповідне обґрунтування, про застосування до постачальників кредитної звітності, наприклад, попередження, а у випадку повторення порушення, – повідомлення про попередження Гаранта тощо.

Чехія. Оцінка кредитоспроможності споживача перед укладенням договору споживчого кредиту або зміною зобов'язання з такого договору, що полягає у значному збільшенні загальної суми споживчого кредиту, є обов'язковою відповідно до Закону про споживчий кредит¹³. Наслідком невиконання такого зобов'язання кредитором є недійсність договору споживчого кредитування. Обмін інформацією про заборгованість між особами, уповноваженими надавати споживчі кредити, здійснюється через базу даних про споживчі кредити.

Ведення інформаційної бази даних про споживчі кредити регламентується частиною п'ятою Закону про захист прав споживачів¹⁴. Оператором реєстру є юридична особа, яка не є постачальником даних і основною метою діяльності якої є некомерційна діяльність. Дані інформаційної бази використовуються виключно для запобігання шахрайству та оцінки здатності споживача виконувати свої кредитні зобов'язання (оцінка кредитоспроможності, платіжної моралі та надійності). До діяльності реєстру має бути залучено не менше 10 постачальників даних, якими є: банки; продавці споживчих кредитів відповідно до закону, що регулює надання споживчих кредитів; платіжні установи відповідно до закону, що регулює діяльність платіжної системи.

Постачальники даних та оператори інформаційної системи зобов'язані зберігати конфіденційність отриманих даних і захищати їх від неправомірного використання. Створення моделей, які оцінюють ймовірність шахрайської поведінки або здатність і готовність споживача виконувати свої договірні зобов'язання як з боку продавця, так і з боку оператора, також вважається обробкою даних.

Для взаємного інформування та обробки персональних даних у реєстрі згода споживача не потрібна. Відповідна норма Закону про захист прав споживачів Чехії була предметом розгляду Конституційного Суду Чехії у 2020 році. У висновку Конституційного Суду № 552/2020¹⁵ визнано оскаржувану норму належною, необхідною та пропорційною, що переслідує законну та важливу мету в сучасному суспільстві, а оскаржене правове регулювання таким, що відповідає вимозі адекватності втручання в право на захист від несанкціонованого збору, розкриття чи іншого неправомірного використання персональних даних відповідно до частини 3 статті 10 Хартії основних прав і свобод як частини конституційного ладу Чеської Республіки¹⁶ та подальшої судової практики Конституційного Суду та Європейського суду з прав людини.

---

¹³ Zákon č. 257/2016 Sb. Zákon o spotřebitelském úvěru. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257/zneni-20240901#cast4>

¹⁴ Zákon č. 634/1992 Sb. Zákon o ochraně spotřebitele Vyhlášeno 31. 12. 1992, datum účinnosti 31. 12. 1992, částka 130/1992. URL: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/634?odkazId=40606929&zalozka=text>

¹⁵ Nález Ústavního soudu č. 552/2020 Sb. Nález Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2020 sp. zn. Pl. ÚS 10/17 ve věci návrhů na zrušení § 20z odst. 1 vět třetí a čtvrté zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 378/2015 Sb. Vyhlášeno 23. 12. 2020, částka 226/2020. URL: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2020/552?zalozka=text>

¹⁶ Usnesení Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky Vyhlášeno 28. 12. 1992, datum účinnosti 28. 12. 1992, částka 1/1993. URL: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1993/2?odkazId=40705473&zalozka=text>

Оператор, який веде реєстр, має право додатково обмежити обсяг оброблених та наданих персональних даних. Якщо відомості про прострочену заборгованість споживачів надаються з реєстру, до цих відомостей завжди має бути додана інформація про те, чи була погашена заборгованість і коли вона була погашена. Продавець, який надає дані споживача до реєстру, зобов'язаний завчасно повідомити споживача про те, що його дані будуть або можуть зберігатися в реєстрі, а якщо дані містять відомості про прострочену заборгованість споживача, також зобов'язаний повідомити споживача про наявність заборгованості та закликати його сплатити таку заборгованість.

Своєю чергою, споживач має право письмово висловити оператору, який веде реєстр, свою незгоду з реєстрацією його персональних даних у реєстрі, в якому вносяться записи про непрострочені зобов'язання споживача та потенційні зобов'язання споживача. У такому випадку оператор повинен без зайвої затримки вилучити з реєстру всі записи, що стосуються споживача, і вжити заходів для забезпечення неможливості внесення інших записів, що стосуються того самого споживача.

Дані реєстру про зобов'язання споживача можуть оброблятися в реєстрі протягом строку дії кредитного зобов'язання споживача та протягом 3 років після його погашення, або з моменту закінчення строків позовної давності, або з моменту, коли відбулося звільнення від кредитного зобов'язання з інших підстав. Після закінчення терміну обробки даних у реєстрі продавець або оператор, який веде реєстр, має право зберігати анонімні дані для статистичних цілей і зберігати документи, які він отримав або придбав у зв'язку з даними в реєстрі, якщо це необхідно з метою захисту його прав та охоронюваних законом інтересів.

Споживач має право за плату в розумних межах отримати інформацію, яка зберігається про нього в реєстрі. Споживач також має право вимагати від продавця або оператора, який веде реєстр, виправлення недостовірних або неправильних відомостей, що зберігаються про нього в реєстрі. Продавець або оператор, який веде реєстр, зобов'язаний виправити неточні або неправильні відомості в реєстрі, якщо йому стане відомо про недостовірність або неправильність цих відомостей. Якщо вимога споживача щодо виправлення недостовірних або неправильних даних, які містяться про нього в реєстрі, не вирішується негайно, продавець або оператор, який веде реєстр, блокує дані, на які впливає запит споживача, до вирішення запиту споживача. Він блокує їх таким чином, щоб тимчасово перешкодити наданню даних з реєстру, на які вплинув запит споживача. Замість таких даних продавець або оператор, який веде реєстр, надає інформацію про те, що дані заблоковані. Якщо дані, які зберігаються в реєстрі, є предметом спору між відповідним продавцем і споживачем, і такий спір є предметом судового, адміністративного чи арбітражного провадження, в якому ще не винесено остаточне рішення по суті, або має місце позасудове врегулювання споживчого спору, продавець або оператор, який веде реєстр, на вимогу споживача зобов'язаний зазначити про це в реєстрі.

Нагляд за обробкою даних в реєстрі здійснює Управління із захисту персональних даних відповідно до Закону про обробку персональних даних¹⁷. Управління має право ознайомлюватися з інформацією, необхідною для виконання конкретного завдання. У разі виявлення порушення порядку обробки персональних даних, встановленого законом, Управління із захисту персональних даних призначає заходи щодо усунення виявлених недоліків та встановлює розумний строк для їх усунення, накладає адміністративні стягнення.

Франція. Банк Франції управляє централізованою базою даних – Державним реєстром кредитних історій (далі – Реєстр), який містить негативну інформацію про споживачів кредитних послуг. Цей реєстр є доступним для бюро кредитних історій, які встановлюють власні моделі оцінки кредитних історій споживачів¹⁸.

Платіжними інцидентами, які можуть стати підставою для включення даних до Реєстру, є такі випадки:

- дві несплачені щомісячні виплати за кредитом або прострочення платежу більше ніж на 60 днів (для кредитів, що погашаються не щомісяця);
- несплата щонайменше 500 євро протягом більш ніж 60 днів після офіційного повідомлення (для кредиту без розстрочки, наприклад, дозволеного овердрафту);
- судовий розгляд, ініційований кредитною установою, за несплату кредиту, або рішення кредитної установи про припинення дії кредиту, що вимагає від боржника негайного погашення кредиту в повному обсязі.

Як тільки кредитній установі стає відомо про інцидент із виплатою кредиту, споживач отримує лист із повідомленням про те, що протягом 30 календарних днів про цей інцидент буде повідомлено Банк Франції. Цей період дає клієнту можливість виправити ситуацію або оскаржити звіт про інцидент, якщо це можливо. Якщо протягом цього періоду належні суми не були сплачені або якщо не було знайдено іншого рішення, установа інформує клієнта про те, що інформація про платіжний інцидент протягом 4 робочих днів буде внесена до Реєстру.

Тривалість зберігання інформації у Реєстрі становить максимум 5 років, якщо тільки вона не вилучається достроково. Видалення негативної кредитної інформації з Реєстру відбувається після погашення суми простроченого платежу або всіх сум, що підлягають сплаті¹⁹.

Права на виправлення та видалення персональної інформації споживача кредитних послуг, передбачені статтями 16 і 17 Регламенту (ЄС) 2016/679 та статтями 50 і 51 Закону про обробку даних, файли даних та особисті свободи від

¹⁷ Zákon č. 110/2019 Sb. Zákon o zpracování osobních údajů. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110/zneni-20190424#Top>

¹⁸ The European Court of Justice Tightens the Requirements for Credit Scoring under the GDPR. URL: https://wp.nyu.edu/compliance_enforcement/2023/12/08/the-european-court-of-justice-tightens-the-requirements-for-credit-scoring-under-the-gdpr/

¹⁹ l'Institut pour l'Éducation Financière du Public (IEFP). Le Fichier national des Incidents de remboursement des Crédits aux Particuliers (FICP). URL: <https://www.lafinancepourtous.com/pratique/banque/banque-credit-et-fichiers-2/fichiers-et-credit/le-fichier-national-des-incident-de-remboursement-des-credits-aux-particuliers-ficp/>

1978 року²⁰, можуть бути реалізовані через установу або орган, який подав таку інформацію, у тому числі, якщо вони реалізуються на підставі судового рішення, що вимагає виправлення або видалення інформації, яка стосується відповідної особи.

Як показує закордонний досвід, нормативно-правова база, яка врегульовує питання діяльності бюро кредитних історій, а також формування кредитних звітів та їх видалення, різняться у різних державах і може включати в себе закони про бюро кредитних історій, про споживчі кредити, про захист персональних даних, про обробку даних, файли даних та особисті свободи та банківське законодавство. Проте, загалом нормативно-правові акти в цій сфері:

- встановлюють правила для справедливого, конкурентного та ефективного ринку надання послуг кредитної звітності;
- визначають права та обов'язки постачальників послуг кредитної звітності, постачальників даних, користувачів та суб'єктів даних;
- передбачають вказівки щодо типів даних, які можна збирати та передавати (допустимі цілі);
- регламентують зобов'язання із забезпечення безпеки даних, термінів їх зберігання та інших питань дотримання вимог законодавства;
- визначають права споживачів та забезпечують основу для вирішення проблем споживачів, пов'язаних із даними в кредитних звітах;
- встановлюють правила дотримання законодавства та дії у разі його порушення;
- визначають роль регулятора / наглядового органу та надають чіткий опис його повноважень.

Варто також зауважити, що Світовий банк розглядає ліцензування як метод управління діяльністю бюро кредитних історій, що передбачає дотримання мінімальних стандартів ведення бізнесу. При цьому ліцензійні умови також можуть включати положення щодо захисту конфіденційної інформації про позичальника на випадок, якщо постачальник послуг припинить свою діяльність або його ліцензію буде анульовано. У таких випадках можна передбачити передачу даних регулятору доти, доки не буде знайдено альтернативного постачальника послуг кредитної звітності²¹.

Як правило, обсяг даних, які можуть збирати та поширювати постачальники кредитної інформації, визначається відповідними законами. В одних державах цей обсяг є широким (наприклад, Італія), тоді як в інших дозволяється повідомляти лише негативну інформацію і забороняється збирати та поширювати позитивну кредитну інформацію (наприклад, Франція).

2. Аналіз законодавства України.

Бюро кредитних історій вважаються невід'ємною частиною фінансової інфраструктури нашої держави. Зведення великих масивів інформації про позичальників та обмін нею дозволить учасникам кредитного ринку покращити

---

²⁰ Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000886460/>

²¹ Credit Reporting Knowledge Guide 2019. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/262691559115855583/pdf/Credit-Reporting-Knowledge-Guide-2019.pdf>

управління ризиками та оптимізувати процес прийняття рішень про кредитування. Бюро кредитних історій стали легальними суб'єктами фінансового ринку з прийняттям у 2005 році Закону України «Про організацію формування та обігу кредитних історій»²² (далі – Закон про кредитні історії).

А. Камінський висловлює думку, що наразі можна констатувати близьке до 100 % надання інформації про споживчі кредити в бюро кредитних історій (тобто рівень представлення інформації про кредитні договори в бюро)²³. Таким чином, банківська система України та кредитний ринок отримали дієву інфраструктурну інституцію, за допомогою якої можна відстежувати, формувати та коригувати кредитну історію клієнтів і, відповідно, враховувати її кредитодавцями.

Станом на 2023 рік згідно з Інформацією з Єдиного реєстру бюро кредитних історій²⁴ в Україні діяльність зі збору, зберігання, використання інформації, яка складає кредитну історію, здійснює 7 бюро кредитних історій (див. Табл. 2).

Табл. 2

Бюро кредитних історій України

Повна назва	Ідентифікатор
ПАТ "ПЕРШЕ ВСЕУКРАЇНСЬКЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ"	33691415
ПАТ "МІЖНАРОДНЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ"	34299140
ТОВ "УКРАЇНСЬКЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ"	33546706
ТОВ "УНІВЕРСАЛЬНЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ" ²⁵	35211444
ТОВ "НЕЗАЛЕЖНЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ"	37120019
ТОВ "БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ "УКРАЇНСЬКЕ КРЕДИТНЕ БЮРО"	31404479
ТОВ "РОЗДРІБНЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ"	38979450

²² Про організацію формування та обігу кредитних історій: Закон України від 23.06.2005 № 2704-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-15#Text>

²³ Камінський А. Компаративний аналіз систем ризик-менеджменту фінансових компаній в сегменті коротких онлайн-кредитів та банків. Банківська справа, 2022. № 1-2. С. 92-106.

²⁴ Інформація з Єдиного реєстру бюро кредитних історій. Портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/7e137c32-c3de-4265-8550-1c55753216ce>

²⁵ Станом на 24.09.2024 відповідно до БД YouControl ТОВ "УНІВЕРСАЛЬНЕ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ" знаходиться у стані припинення.

Так, наприклад, ТОВ «Українське бюро кредитних історій» було зареєстроване 6 червня 2005 року. Компанія була створена ЗАТ КБ «ПриватБанк» спільно з іноземною компанією «БікОптіма Лімітед». Статутний фонд – 5 млн грн. База даних «Українського бюро кредитних історій» зареєстрована і внесена до Державного реєстру баз персональних даних²⁶. Статистика кількісних показників цього бюро, зокрема, кредитних договорів, суб'єктів кредитної історії, партнерів, запитів, негативних кредитних договорів станом на серпень 2024 року відображена на Рис. 2.

Рис. 2

Статистика Українського бюро кредитних історій станом на серпень 2024 року²⁷

Отже, бюро кредитних історій виступає важливим інфраструктурним елементом кредитного ринку, що визначає важливість дослідження проблемних аспектів його діяльності, зокрема підходів до повноважень суб'єкта нагляду (контролю), правових засад виведення з ринку, а також особливостей збереження, повернення та знищення кредитної інформації після припинення діяльності бюро кредитних історій.

2.1. Наукова доктрина щодо розвитку правового регулювання кредитних історій.

Більшість наукових публікацій у цій сфері датовані періодом 2005–2015 рр. під час активного входження на фінансовий ринок України таких надавачів супровідних допоміжних послуг, як бюро кредитних історій. Як справедливо відзначають науковці, в основі створення законодавства про регулювання ринку кредитної звітності має бути забезпечення справедливого, прозорого та надійного використання інформації про кредитну історію для прийняття рішень щодо кредитування та інших фінансових послуг, а також врегулювання питання надмірної заборгованості, що, своєю чергою, допоможе підтримувати довіру до фінансової системи та захищати права споживачів²⁸.

З огляду на це, важливою виступає роль регулятора, обраний вектор руху розвитку сфери або навіть прийняття кардинальних інституційних рішень, таких

²⁶ Українське бюро кредитних історій. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.ubki.ua/>

²⁷ Українське бюро кредитних історій. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.ubki.ua/>

²⁸ Симоненко О. Оновлення законодавства про бюро кредитних історій: перспектива розвитку та світова практика. Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів «Громадська думка про правотворення». 2024. № 09 (273). С. 5-16.

як, наприклад, перегляд ролі існуючих регуляторів або навіть утворення нового з метою ефективного та системного контролю за ринком фінансових послуг.

Тенденції розвитку бюро кредитних історій свідчать про те, що більшість із них створюються як приватні комерційні установи. Основними засновниками таких організацій стають самі фінансово-кредитні інститути. На думку фахівців з управління ризиками базових банківських операцій, для України доцільно мати тільки одну таку структуру, створену при Національному банку України, територіальні відділення якої матимуть можливість збирати й накопичувати інформацію, централізовано передавати її для обробки в центральне бюро кредитних історій. Крім того, бюро кредитних історій доцільно підключити до державних баз Міністерства внутрішніх справ України для отримання більш повної інформації про позичальника. Більше того, дослідники припускають, що для ефективного залучення бюро кредитних історій у процес управління кредитними ризиками банків необхідно законодавчо передбачити обов'язковість формування кредитних історій тих юридичних осіб, що допускають систематичне прострочення погашення банківських кредитів, і наділити центральне бюро кредитних історій повноваженнями і функціями з організації моніторингу проблемної заборгованості²⁹.

Миськів Г.В., зважаючи на сучасні вимоги щодо вдосконалення інституційної структури кредитного ринку України, та з метою посилення регулюючо-інтегруючих позицій на ринку підтримує пропозиції провідних фахівців щодо створення такої фінансово-кредитної інституції – так званого «мегарегулятора»³⁰. Дослідниця зазначає, що створення «мегарегулятора» на фінансовому ринку – це ідея, яка вже доволі давно дискутується в науковому та управлінському середовищах. Зважаючи на логічну обґрунтованість доцільності функціонування такої інституції, а також спираючись на закордонний досвід, науковці щоразу повертаються до думки про її впровадження на вітчизняному фінансовому ринку. Наразі в Україні діє секторна модель нагляду за фінансовим ринком³¹. Натомість, у державах Європи моделі нагляду за фінансовим ринком різні, але превалює секторальна та консолідована, представлена окремою агенцією з нагляду (Рис. 3).

---

²⁹ Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.

³⁰ Під «мегарегулятором» розуміється модель об'єднаного чи інтегрованого нагляду за фінансовим сектором. Така модель діє приблизно у 50 державах – як у розвинених, так і у тих, що розвиваються. Ефективність мегарегулятора буде визначатися отриманим синергетичним ефектом від злиття різних регулюючо-управлінських органів, які дозволять йому управляти фінансово-кредитним ринком як на єдиним цілим.

³¹ Миськів Г.В. Функціонування та розвиток кредитного ринку в Україні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 539 с.

2.2. Правові засади виведення з ринку бюро кредитних історій.

Відповідно до статті 15 Закону про кредитні історії предметом діяльності бюро кредитних історій є виключно ведення кредитних історій, а також здійснення іншої діяльності, що має на меті реалізацію положень цього Закону. Діяльність бюро кредитних історій здійснюється за умови відповідності вимогам, встановленим статтею 14 Закону про кредитні історії, та наявності Положення Бюро, затвердженого Уповноваженим органом. Вимоги до Бюро детально регламентовано Постановою Правління Національного Банку України від 06.10.2023 р. № 127 «Про затвердження Положення про регулювання діяльності бюро кредитних історій»³³ (далі – Положення про бюро кредитних історій).

Державне регулювання діяльності бюро кредитних історій здійснюється Національним антикорупційним бюро України (далі – Уповноважений орган). Відповідно до статті 16 Закону про кредитні історії Уповноважений орган: контролює відповідність діяльності бюро кредитних історій вимогам цього Закону, нормативно-правових актів Уповноваженого органу та Положенню Бюро; здійснює контроль за цільовим використанням інформації, що міститься в кредитній історії, під час реорганізації або ліквідації бюро; звертається до бюро

³² Інфографіка "Моделі нагляду за фінансовим ринком у країнах Європи". Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/qHWNtGVNGrtQXcZ>

³³ Про затвердження Положення про регулювання діяльності бюро кредитних історій: Постанова Правління Національного Банку України від 06.10.2023 р. № 127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0127500-23#Text>

кредитних історій з письмовим застереженням щодо припинення порушення та вжиття необхідних заходів для його усунення; звертається до суду з вимогою про застосування фінансових санкцій тощо.

Відповідно до пункту 46 Положення про бюро кредитних історій Національний банк звертається до суду стосовно порушення питання щодо ліквідації бюро кредитних історій за системні порушення прав суб'єктів кредитних історій, за наявності хоча б однієї з таких ознак системних порушень прав суб'єктів кредитних історій:

- протягом року до дня звернення Національного банку до суду за результатами проведеного контролю виявлено порушення прав широкого кола суб'єктів кредитних історій (більше двох порушень бюро кредитних історій стосовно прав більше двох суб'єктів кредитних історій), а також у зазначений період було більше двох випадків застосування до бюро кредитних історій фінансових санкцій згідно з пунктами 2 та 3 частини третьої статті 16 Закону про кредитні історії за порушення щодо прав суб'єктів кредитних історій за рішенням суду та/або більше двох випадків прийняття судом рішень на користь суб'єкта кредитної історії в разі порушення бюро кредитних історій його прав як суб'єкта кредитної історії;

- бюро кредитних історій порушило одну і ту саму норму закону, що стосується прав суб'єктів кредитних історій, більше двох разів протягом року після звернення Національним банком до бюро з письмовим застереженням щодо припинення порушення та вжиття необхідних заходів для його усунення, що є свідченням невиконання бюро письмового застереження та порушення (порушень) прав широкого кола суб'єктів кредитних історій.

2.3. Збереження, повернення та знищення кредитної інформації після припинення діяльності бюро кредитних історій.

Правові засади збереження, повернення та знищення кредитної інформації після припинення діяльності бюро кредитних історій регламентовані в законодавстві України. Так, частиною п'ятою статті 15 Закону про кредитні історії визначено, що в разі ліквідації бюро:

- інформація щодо відомостей, що ідентифікують фізичну або юридичну особу, а також відомості про грошове зобов'язання суб'єкта кредитної історії підлягають поверненню користувачу, який її надав (це можуть бути банки, небанківські фінансові установи та інші суб'єкти господарської діяльності, які продають товари (послуги) з відстроченням платежу або надають майно в кредит, а також особи, які набули право вимоги за кредитним правочином);

- інформація про суб'єкта кредитної історії, яка складається із сукупності документованої інформації про особу з державних реєстрів, інших баз даних публічного користування, відкритих для загального користування джерел, може бути передана або продана до іншого бюро кредитних історій;

- відомості про операції з інформацією, яка складає кредитну історію, та інформація, що залишилася нерозміщеною, підлягають знищенню.

Стаття 10 Закону про кредитні історії встановлює порядок зберігання та вилучення інформації, що складає кредитну історію. Бюро кредитних історій має право за участю Користувача здійснювати звірення інформації, яка була надана

цим Користувачем для формування кредитної історії, та вносити до неї зміни на умовах і в порядку, передбачених цим Законом та договором. Бюро кредитних історій зберігає інформацію протягом десятирічного терміну з моменту припинення кредитного правочину.

Водночас слід зазначити, що у 2018 році створений Кредитний реєстр³⁴, формування якого здійснюється на підставі інформації, яка щомісячно надається / оновлюється: кредитором відповідно до нормативно-правового акта Національного банку, що визначає правила подання звітності про активні операції; Фондом гарантування вкладів відповідно до нормативно-правового акта Національного банку, що визначає правила подання Фондом гарантування вкладів інформації до Кредитного реєстру. Кредитор та Фонд гарантування вкладів надають до Кредитного реєстру інформацію про кредитні операції боржника, якщо загальна сума зобов'язань (сукупний борг боржника) дорівнює 50 тис. грн і більше (або еквівалент цієї суми в іноземній валюті за офіційним курсом Національного банку, установленим на перший робочий день місяця, наступного за звітним), і надалі до повного припинення зобов'язання цього боржника.

Так, учасниками Кредитного реєстру є Національний банк, кредитор, Фонд гарантування вкладів. Обмін інформацією щодо Кредитного реєстру між його учасниками здійснюється з використанням онлайн-сервісів, розміщених на сторінці офіційного інтернет-представництва Національного банку.

Отже, Кредитний реєстр містить інформацію про кредиторів та боржників. Інформація, яка надається кредитором / Фонду гарантування вкладів із Кредитного реєстру, викладена в Додатку 2 до Положення про Кредитний реєстр Національного банку України³⁵. Крім того, Національний банк надає кредиторам доступ до Кредитного реєстру в режимі реального часу на безоплатній основі. Інформація в Кредитному реєстрі зберігається безстроково. Інформація про кредитну операцію, зобов'язання за якою виконане боржником у повному обсязі чи зобов'язання за якою припинені, не надається кредитором після отримання інформації про погашення кредиту чи припинення зобов'язання.

Висновки. Оцінка кредитоспроможності є надзвичайно важливою для відповідального надання банками кредитів, запобігання надмірній заборгованості населення та, як наслідок, неплатоспроможності позичальників. При цьому така оцінка має здійснюватися не лише на основі аналізу поточного фінансового стану позичальника, а й на основі оцінки стану виконання його зобов'язань перед кредиторами, що дозволяє здійснити набагато більш надійну, об'єктивну та справедливую оцінку споживачів кредитних послуг. Тобто кредитоспроможність включає не тільки фактичну здатність погасити борг, а й інформацію про погашення попередніх кредитних зобов'язань.

---

³⁴ Про затвердження Положення про Кредитний реєстр Національного банку України: Постанова Національного банку України від 04.05.2018 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>

³⁵ Про затвердження Положення про Кредитний реєстр Національного банку України: Постанова Національного банку України від 04.05.2018 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>

Важливу роль у цьому процесі відіграють бюро кредитних історій. Інформація, яку зберігають і поширюють такі бюро, має важливе значення для прийняття рішення про видачу кредиту та доступ до різних кредитних продуктів. Тому належне нормативно-правове регулювання, нагляд і контроль у цій сфері є важливими елементами для забезпечення того, щоб постачальники даних та постачальники послуг кредитної звітності були здатні управляти ризиками, пов'язаними з обміном кредитною інформацією.

Враховуючи складність обміну кредитною інформацією, зростаючу кількість учасників системи кредитної звітності та характер даних, що зберігається, окремі держави запроваджують вимоги щодо входу та виходу з ринку кредитної звітності для бюро кредитних історій. При цьому ліцензування бюро кредитних історій є одним із механізмів, що дозволяє встановити контроль над тим, яким суб'єктам дозволено надавати такі послуги. У процесі ліцензування регулятор оцінює, чи має бюро кредитних історій необхідні знання, управлінський досвід і технічну інфраструктуру для його роботи на ринку. При цьому ліцензійні умови також включають положення щодо захисту конфіденційної інформації про позичальника на випадок, якщо постачальник послуг припинить свою діяльність або його ліцензію буде анульовано. Водночас, за рекомендаціями Світового банку, саме в ліцензійних умовах можна передбачити передачу даних регулятору доти, доки не буде знайдено альтернативного постачальника послуг кредитної звітності.

Також варто зауважити, що відповідно до законодавства України виведення бюро кредитних історій з ринку відбувається двома шляхами. Перший – Національний банк за наявності підстав звертається до суду стосовно порушення питання щодо ліквідації, другий – самостійне рішення юридичної особи про припинення своєї діяльності. Крім того, за системні порушення прав суб'єктів кредитних історій Національний банк порушує питання про ліквідацію бюро кредитних історій. Такі порушення деталізовано в Положенні про бюро кредитних історій. Відповідно до Закону про кредитні історії встановлено, які види інформації у випадку ліквідації бюро кредитних історій повертаються кредиторам як користувачу послуг такого бюро, які можуть бути передані або продані, а які знищуються.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений чи перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.